

Fóti Péter: Demokratikus módszerek a tanulás-tanítás tervezésében

szeptember 5, 2016

Hogyan vonjuk be a tanulókat az osztályban a a tanulás-tanítás tervezésébe? Hogyan legyenek aktív tagjai az már az előkészületeknek is? Számos tanár el sem tudja képzelni, hogy ez lehetséges. Itt elmondom, hogy én hogyan gondolom és csinálom:

A gyerekek sajnos nincsenek hozzá szokva ehhez, ezért első időben bátorítani kell őket a nyílt beszédre az osztályban. A tanárnak az első pillanattól kezdve példát kell mutatnia abban a tekintetben, hogy tiszteli a véleményeket és türelemmel meghallgatja őket. Az osztály az övék is (elsősorban az övék), ezért meg kell hallgatni őket. Tudni kell, hogy magánbeszélgetéseikben sokat foglalkoznak az osztállyal ahol élnek, de ahhoz vannak szokva, hogy a véleményüket meg se hallják, ezért egy idő után inkább meg sem szólalnak. Ezen kell túljutnunk, biztosítani kell a gyerekeket, hogy bármit elmondhatnak, annak nem lesz következménye.

A gyerekeknek természetesen nemcsak véleményt kell mondaniuk, hanem ha meghallgatják őket, akkor felelős részt is kell vállalniuk a közösen eldöntött dolgok működtetésében is. Erről is beszélni kell és meg kell teremteni ezeket a lehetőségeket, ahol a korábbi passzív résztvevőből és a tanítás elszenvedőjéből aktív résztvevő lesz. Mindenhova be kell építeni a tévedés lehetőségéről való gondolkodást, és olyan osztályt kell létrehozni, ahol nincsenek felesleges kényszerek, nincsen látszat egyetértés és ahol a legfőbb dolog az igazságosság.

Hogy ezekhez eljussunk, ajánlatos egy beszélgetést kezdeni. Én

első kérdéseként ezt szoktam feltenni: *„Mik voltak az eddigi életedben a kedvenc tárgyaid, kedvenc tanáraid, meghatározó tanulási élményeid, az iskolán belül és azon kívül?”*

Különbféle dolgokat szoktak említeni ilyenkor: van aki valamilyen művészeti foglalkozást, van, aki egy karate leckét említ vagy egy kirándulást a közeli folyóhoz, vagy városba. Ha mindenki elmondta a magáét, akkor érdemes az elmondottakban felmerülő közös motívumokat felírni a táblára. A gyűjtés valószínűleg sok nevetéssel is fog járni, ami természetes, amikor emberek élményeiket felidéznek és a mások igazi élményeit hallgatják. Amiről itt valójában szó lesz, az az, hogy megtudjátok, hogy egy-egy gyerek számára mi képezte a motivációt, hogy elkezdjen tanulni. Ha mindez felkerült a táblára, akkor tovább lehet lépni annak elemzésével, hogy *„mi tette ezeket a dolgokat emlékezetessé?”*

Ha van még szabad táblarész akkor ez most oda kerülhet: Az erre a kérdésre adott válasznak jó példái lehetnek, például : *„éreztem, hogy a tanár szeret”,* vagy *„mert elröpült vele az idő”,* *„mert úgy éreztem, hogy nyugodtan hibázhatok is, nem lesz rám következménnyel”.* Ami ebben a beszélgetésben ki fog tűnni, az az, hogy mik azok a dolgok, amik segítik a gyerekeket abban, hogy tanuljanak az osztályban. El fogják mondani a saját nyelvükön, hogy mi kapcsolja ki és be az agyukat, hogy milyen környezetben tudnak a legjobban tanulni. A legnehezebb, amikor a következő kérdésre kell majd válaszolniuk: *„Miként építsük be mindazt, amit eddig felfedeztünk a mostani osztály működésébe, amit most együtt fogunk megalkotni?”*

Ennek a kérdésnek a megválaszolása azért fontos, hogy így megtudjuk és megfogalmazzuk, hogy mi ösztönzi a tanulást, és így mi segít abban, hogy az osztály a legjobb hely legyen, ahol a gyerekek tapasztalatai tanuláshoz vezetnek, stagnáció, unalom, és rombolás helyett. Különböző emberek másként és másként tanulnak, és amikor egyének egy csoportba gyűlnek, akkor meg kell adni nekik a lehetőséget, hogy környezetüket

úgy alakítsák ki, ahogy ez tanulási sajátosságaiknak megfelel.

Ilyenkor a legjobb elmondani, hogy a fennálló rendelkezések szerint milyen dolgokkal kell majd idén foglalkozniuk. (Ha az iskola egészen szabad ezek alól, akkor azt mondd el, amit te helyesnek gondolsz). Mondd el azt is, hogy ezekhez milyen utak vezethetnek. Ezek után megnyithatod a beszélgetést arról, hogy milyen javaslataik vannak a gyerekeknek az osztály életének alakítására. Javaslataikat, észrevételeidet építsd be az óráid terveibe. Így nyersz a legtöbbet és kerülheted el a gyerekek rossz érzéseit, kudarcait.

Mindezeket le is lehet írni! Azt, hogy a gyerekek mennyi házi feladatot fognak kapni, hogy milyen projektekre fog sor kerülni. Itt lehet feljegyezni, ha gyerekek közös tanulócsoportot akarnak alakítani, ha valamilyen közösségi munkát kívánnak végezni, ami kapcsolódik a tárgyadhoz stb. Ezt aláírva átadhatod a gyerekeknek, elküldheted a gyerekek szüleinek is, és az iskolavezetőségnek is. Ne tekintsd ezt a felsorolást véglegesnek. Bármikor, ha úgy érzed, hogy új ismeretek birtokába jutottál, újítsd meg és újra oszd meg mindenkivel. Lehet, hogy erre ma az Internet és az e-mail is elégséges, lehet, hogy még nem. Lehet, hogy érdemes a dokumentumot rendszeresen felülvizsgálni.

Valahogy így nézhet ki egy ilyen írás:

Kedves Gyerekek! (és szülők)

Együtt fogok működni a tanulóimmal, hogy megtaláljuk a legjobb tanulási módszereket. Minden gyereknek szava lesz abban, hogy a tananyag mi legyen, hogyan legyen előadva és megtanítva.

Minden héten rendszeresen elérhető leszek, hogy a gyerekek eljöhessenek hozzám és megbeszélhessük tapasztalataikat, problémákat, vagy más dolgokat.

Minden héten fel fogok ajánlani olyan gyakorlatokat, amelyek csökkentik a stresszt, az aggodalmakat. Más módon is támogatni fogom a közösségépítést, a jó gondolkodási stílus

kialakítását.

Megírhatod azt is, hogy mit szeretnél a gyerekektől, hogy hogyan bánjanak egymással és veled:

Gondoskodjatok egymásról. Ne nevéssétek ki egymást, ne szégyenítsétek meg egymást. Ha valakit bántanak a többiek (bullying), akkor erről értesítsétek a tanárt, legyen rólatok szó személyesen, vagy akármelyik társatokról, történjen ez a bántás akár az iskolában, akár azon kívül.

Ha gondoljátok találkozzatok az osztálykereteken túl is egymással, dolgozzatok közösen a házi feladatokon, vagy egyéb projekteken.

Segítsetek azoknak, akiknek dolgok nehezebben mennek, hogy lehetőleg senki se maradjon le. Ha kell vonjatok be más tanárokat, vagy hozzáértő szülőket is!

Tájékoztassátok az osztályt, ha valami fontos történik az iskolában, vagy az iskolán kívül. Ilyen dolgoknak mindig időt biztosítok az órán is.

Értesítsetek, ha valami probléma van a tanulással, a tágabb életben, vagy otthon.

Javasoljátok írásban is, amit a szülőktől elvársz:

Kedves Szülők!

Legyenek elérhetőek a gyerekek és a tanárok számára.

Ha szükséges működjenek közre az órákon.

Ha problémák vannak otthon értesítsék a tanárt.

Adjanak nagy prioritást gyerekeiknek és azok fejlődésének.

Rövid tájékoztatás mindenkinek, hogy hogyan tervezem a

gyerekekkel együtt órákat:

Amennyiben lehetséges, az osztályban demokratikus döntések fognak születni. Az osztály együtt fog dönteni arról, hogy hogyan töltse a szabad időt. Ugyancsak az osztály fogja eldönteni, hogy hogyan fogjanak hozzá az új témáknak, projekteknek.

Mielőtt egy új tananyag következik a tanár két vagy három módját fogja ismertetni annak, hogy hogyan lehet a problémát megközelíteni. A gyerekek fognak dönteni arról, hogy melyik módszert válasszák.

Az osztályban előforduló konfliktusokat az osztály maga fogja megoldani. A gyerekek és a tanár közötti konfliktusokat is! Az osztály, beleértve a tanárt is, minden hónapra választ egy ombudsmant. Az ombudsman minden az osztályban előforduló problémáról információt gyűjt. A problémát ezután a közösség elé tárja. Közösén döntenek el, hogy hogyan lehet a konfliktust igazságosan rendezni.

Maradok tisztelettel:

Ezt az levelet időről időre meg újra fogjuk vitatni, és ha kell módosítjuk és kiegészítjük. E nyilatkozat lehet annak biztosítéka, hogy az osztály azon dolgozzon, hogy a környezet egészséges, nyugodt legyen, hogy a tanulásban mindenki sikereket érhessen el.

Cikkemben arra szerettem volna példát mutatni, hogy a demokratikus módszerek a tanításban is alkalmazhatók. Nem szóltam külön arról, hogy az osztály életében hogyan lehet és érdemes egyáltalán rendszeres osztálygyűlések keretében demokratikus módszereket alkalmazni, mert erről korábban számos írást jelentettünk meg itt a honlapunkon. Az irodalomjegyzékben azonban kiemeltem ezek közül néhány fontosat.

Irodalom:

- Jason Preater: A te demokratikus gyűlésed
- Fóti-Miskolczi: Ombudsmanok a Summerhill-köztársaságban
- Fóti Péter – Miskolczi Zsuzsa: Iskola- és osztálygyűlési kiskaté
- Curry: Szabadság és stabilitás az alsó tagozatban
- Fóti Péter: Útmutató rebellis tanároknak (gyerekeknek és szülőknek) I.
- Fóti Péter: Beszélgetések új filozófiája (I.)
- Frank Smith: A tanulás és felejtés könyve - Tartalomjegyzék
- Fóti Péter: James Herndon, „Ahogyan a dolgoknak lenni kellene c. könyvéről